

Muistio

15.4.2021

VN/4507/2021
VN/4507/2021-MMM-139

MUISTIO - Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) -työryhmän kokous 15.4.2021

Aika: 5.4.2021 klo 8.30-11.30

Paikka: Etäyhteyksin

Läsnä: Jaana Kaipainen (pj), MMM
Tuomo Kalliokoski, YM
Juuli Hilska, MMM
Petri Hirvonen, TEM (9.07 asti)
Tatu Liimatainen, MMM (poissa 9.15-10.49)
Tatu Torniainen, MMM
Jaakko Nippala, MMM
Bettina Lemström, TEM
Satu Rantala, MMM
Tuire Valkonen, LVM
Riikka Knaapi, MMM (8.48 alkaen)
Birgitta Vainio-Mattila, MMM
Jyri Inha, VM (9.55 asti)
Marja-Liisa Tapio-Biström, MMM (9.55 alkaen)
Ansa Palojärvi (siht.), Luke
Anna Salminen (siht.), MMM
Joel Järvinen (siht.), MMM

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.32 ja asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi. Työryhmä hyväksyi edellisen kokouksen muistion.

Puheenjohtaja tiedotti, että Ilmastopaneelista on kutsuttu työryhmään kaksi jäsentä edellisen kokouksen päätöksen mukaisesti. Vielä tähän kokoukseen uudet jäsenet eivät kuitenkaan päässeet.

Työryhmän jäsenille muistutettiin, että osa työryhmän kokousmateriaaleista julkaistaan Hankeikkunassa jäsenten nimitietoja sisältäen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

2. Hiilestä kiinni -hankkeiden tilanne

a) Ilmastokestävä maatalous

Vainio-Mattila kertoi ilmastokestävä maatalous -kokonaisuuden käynnissä olevista toimenpiteistä, sekä VILLE-koordinaatiohankkeen liittymäpinnoista MISU:n ja KAISU:n kanssa. Keskeisenä viestinä oli, että merkittäväällä osalla maataloussektorin ja eräillä energiasektorin toimenpiteillä on vaikutusta myös maankäyttösektorin päästöihin. Isoja haasteita on vielä esimerkiksi maaperätiedon tarkkuudessa ja lisätietoa kaivattaisiin esimerkiksi teknologioista ja kasvuolosuhteiden vaikutuksista, samoin kuin pidempiaikaista seuranta.

Salminen kertoi jo käynnistetyistä hankkeista. Alkuvuoden T&I-hankehaun pohjalta hiljattain on käynnistynyt useita maatalouspuolen hankkeita. Lisäksi useita uusia hankkeita ollaan juuri käynnistämässä mm. kevään kehittämishankehaun pohjalta.

Todettiin tärkeimpiä kehittämistarpeita, joista keskeisimmät ovat peltolohkokohtaisen maaperätiedon tuottaminen, sekä lannankäsittely- ja rehustusratkaisut pellonraivaustarpeen vähentämiseksi. Parhailtaan toteutettavassa peltojen kiinteistörakenteen kehittämishankkeessa pohditaan ratkaisuja tilanteisiin, joissa viljelijä tarvitsee lisää peltoja mutta uusien peltojen raivaamista tulisi välttää. Myös lannankäsittelyn osalta meneillään on kokeiluohjelma, jossa etsitään kustannustehokkaita keinoja kuljettaa ylimääräistä lantaa pois kotieläinkehästä. Biokaasun tuottamisesta on käynnissä erillinen VN TEAS -selvityshanke.

Salminen kertoi maa- ja metsätalousministeriössä valmisteilla olevasta ilmastoruokaohjelmasta, jolla pyritään vaikuttamaan ruuan kulutukseen ja sitä kautta vähentämään ruuan kulutuksen päästöjä.

Työryhmä keskusteli peltojen raivauksesta ja kysyi tarkennuksia VN TEAS -biokaasuhankkeen yhteyksistä maankäyttösektoriin. Vainio-Mattila kertoi, että biokaasuhankkeeseen liittyen työ on vasta aluillaan ja vasta ensimmäinen ohjausryhmän kokous on pidetty. Lisäksi keskusteltiin KAISU:n HIISI-hankkeesta ja siinä tuotetuista skenaarioista.

b) Ilmastokestävä metsätalous + METKA

Rantala kertoo käynnissä olevasta ilmastokestävän metsätalouden hankekokonaisuudesta. Ilmastokestävyys on keskeinen osa myös Kansallisen metsästrategian hankesalkkua ja osa maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden hankkeista toteuttaakin samalla sen tavoitteita. Metsätaloudessa ilmastoratkaisuja ovat mm. metsäpinta-alan lisääminen, metsänhoitomenetelmien kehittäminen (etenkin turvemaidilla), metsien kasvun lisäämisen edistäminen (jalostus ja lannoitus), metsätalouden sivuvirtojen hyödyntäminen sekä puurakentaminen. Myös metsätuhojen torjuminen on tärkeää.

Käytiin läpi käynnissä olevat sekä maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden ensimmäisen kehittämishankehaun myötä pian käynnistyvät ilmastokestävän metsätalouden hankkeet.

Rantala kertoi myös metsätalouden uusi kannustejärjestelmän (METKA) edistymisestä. METKA tulee voimaan vuonna 2023 tai 2024. Parhailtaan on käynnissä olevassa METKA-pilotissa pilotoidaan suometsänhoidon suunnittelua. METKA - työryhmän mietintö on valmis ja sen perusteella aletaan laatia hallituksen esitystä. Nykyiselle KEMERA-tuelle on annettu jatkoaikaa siirtymävaiheessa.

Lisäksi mainittiin Metsähallituksen uudet omistajapoliittiset linjaukset, joihin liittyy mm. tavoite hiilinielujen kasvattamisesta.

Työryhmä keskusteli metsätalouden sivuvirtojen käytöstä, ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteiden synergioista, sekä vaikuttavimmista keinoista.

Todettiin, että hankkeiden toimien vaikutuksen seuranta tulee osaksi MISU:a. Toimenpiteistä nopeimmin vaikuttavat mm. typpilannoituksen käyttö ja puurakentamisen kasvattaminen. Hitaammin

vaikuttavat jalostuksen kautta saatava kasvunlisäys ja metsänhoidon suositusten päivittämisen vaikutuksetkin ilmenevät viiveellä.

c) Maankäyttösektorin muutoksiin liittyvät toimet ja kosteikot

Puheenjohtaja kertoi kokonaisuudesta, johon kuuluvat metsitys, kosteikot sekä metsäkadon ehkäisy.

Laki metsityksen määräaikaisesta tuesta valmistui viime vuoden puolella ja tuli voimaan helmikuussa. Maaliskuussa annettu asetus tarkentaa tuen ehtoja ja määrää. Yksityisille metsänomistajille myönnettävää tukea on haettu alkuvaiheessa paljon ja sitä kohdistetaan etenkin metsitykselle sopiville joutoalueille.

Kosteikkojen osalta hallitusohjelmassa todetaan, että ruuantuotantoon soveltumattomat pellot metsitetään tai palautetaan kosteikoiksi, jolloin turpeen hajonta saadaan päättymään ja sen kertyminen käynnistettyä. Kyse ei siis ole varsinaisesti ennallistamisesta. Huomion kohteena ovat suonpohja ja turvepellot.

Metsäkadon osalta ilmassa on vielä paljon avoimia kysymyksiä. Ei esimerkiksi tiedetä metsänraivauksen tarkkaa määrää. SYKE ja LUKE ovat tehneet aiheesta lisälaskelmia, jotka oletettavasti näkyvät myös tulevissa HIISI-skenaarioissa. Hallitusohjelmassa mainitaan metsäkadon syynä mm. rakentaminen ja pellonraivaus. Paraikaa LUKE:lla on käynnissä hanke, jossa tarkastellaan metsäkatoa ilmiönä sekä mahdollisia ohjauskeinoja sen ehkäisemiseksi. Hankkeessa tarkastellaan esimerkiksi maankäytönmuutosmaksua. Olisi tarpeen tehdä vaihtoehtotarkastelua aidosti vaikuttavista toimenpiteistä.

Työryhmä keskusteli metsäkadosta. Pirkanmaan ELY-keskus tekee parhaillaan selvitystä kaavoituksen hiilinieluvikutuksista, mistä saataneen syötteitä. Todettiin, että mitään merkittäväksi koettua mekanismia ei tulisi jättää tarkastelun ulkopuolelle kevyin perustein. Lisäksi huomautettiin, että kaivoslakityöryhmään kannattaisi olla yhteydessä mahdollisten kytkösten vuoksi, ja puheenjohtaja lupasi olla yhteydessä tästä lakia valmistelevaan tahoon.

d) Hiilimarkkinat

Torniainen kertoi kokonaisuudesta, joka perustuu hallitusohjelman kirjaukseen hiilimarkkinoiden pilotoinnista. Suomessa on viime vuosina tullut hiilikompensaatiomarkkinoille jonkin verran toimijoita ja vapaaehtoisten järjestelmien kasvu jatkunee tulevaisuudessakin. Suomessa järjestelmät ovat keskittyneet maankäyttösektoriin. Hankkeet ovat toistaiseksi olleet pieniä ja siten niiden ilmastovaikutus pieni kansallisesti arvioituna.

Alan ongelmana on, että selkeät pelisäännöt vielä puuttuvat ja toistaiseksi on ratkaisematta pitäisikö ne laatia ylhäältä päin vai toimijoiden kesken. Käytännöt vaihtelevat EU-maasta toiseen. Joitakin kansainvälisiä hyvän kompensaation malleja on, mutta niiden soveltaminen ei ole täysin yksiselitteistä. Epäsuoraa sääntelyä on jonkin verran muun lainsäädännön kautta (esim. kuluttajansuoja). Gaian ja PTT:n alkuvuodesta tekemän esiselvityksen mukaan hyvän kompensaation kriteerit toteutuvat Suomessa vielä puutteellisesti.

Tehdyn esiselvityksen lisäksi ympäristöministeriössä on parhaillaan käynnissä hanke, jossa selvitetään kompensaatioiden sääntelytarvetta. Suunnitteilla on myös hiilimarkkinoita tukeva tietopalvelu. Jos sääntelyyn päädytään, sen tulee olla linjassa muiden maiden sääntelyn kanssa. Keskeinen kysymys on tosin, saadaanko sääntelylle EU-tason kehikko. Myös kustannustehokas MRV (monitoring, reporting and verification) -järjestelmä olisi tarpeen.

e) Poikkileikkaavat toimenpiteet ml. sopeutuminen

Nippala kertoi poikkileikkaavista toimenpiteistä, joihin lukeutuu myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Maankäyttösektorilla ilmastonmuutokseen sopeutuminen on hillinnän ohella tärkeää, kuten myös ruuan ja biomassan tuotannon edellytysten säilyttäminen ja parantaminen. Talven kehityshankehaussa oli useita sopeutumiseen liittyviä hankkeita, liittyen mm. sorkkaeläinten vaikutuksiin ja metsätuhoihin.

Poikkileikkaavia toimenpiteitä edistetään kehittämishankkeissa samoin kuin tutkimus- ja innovaatio-ohjelman sekä maankäyttösektorin tieto-ohjelman hankkeissa. Tieto-ohjelmassa edistetään tiedon tuottoa ja tietojärjestelmien käyttöä.

Esiteltiin lyhyesti käynnissä olevat ja käynnistyvät hankkeet.

Huomautettiin, että maataloudessa iso haaste on etenkin vesienhallinta muuttuneen sadannan ja lämpötilan takia. Maatalouden vesienhallinnan kehittämistä tehdään toisessa hallitusohjelman hankkeessa. Vesienhallintaa heikentää maatalouden runsas ojitusvelka.

3. Työsuunnitelma

Puheenjohtaja esitteli työryhmän työsuunnitelman, jossa toimenpiteiden käsittely sekä eräitä keskeisiä viestinnän ja vuorovaikutuksen toimia. Viestinnästä ja vuorovaikutuksesta tehdään erillinen suunnitelma.

Jäsenistöstä esitettiin, että vaikutusten seuranta olisi hyvä käsitellä säännöllisesti jo suunnitelman hahmottumisen edetessä, eikä vasta loppupuolella kuten työsuunnitelmaan on kirjattu. Ajatusta kannatettiin.

Poliittisia odotuksia suunnitelman vaikutuksista on paljon, ottaen huomioon aikaikkunan ja sen, että vaikutukset näkyvät viiveellä. Valtioneuvoston viimevuotinen asetus kehittämishankkeiden rahoittamiseksi on yksi mahdollistava elementti, jonka puitteissa saadaan toimintaa jo liikkeelle. Tieto-ohjelman yhteistyöryhmästä voisi hakea näkökulmia ja ajatuksia toimeenpanoon ja niiden seurantaan.

4. Viestintä ja vuorovaikutus

Puheenjohtaja esitteli viestintäsuunnitelman runkoa. Aluksi tehdään viestintää hankkeen etenemisestä ja vuorovaikutteisempi viestintä alkaa syksyllä, kun toimenpiteistä on jo tarkempaa tietoa.

Keskusteltiin mahdollisesta ilmasto- ja energiapoliittisen ministerityöryhmän mielenkiinnosta aiheeseen, sekä kansalaisraadien osallistamisesta.

Suunnitelmaa tarkennetaan seuraavaan kokoukseen.

5. Muut mahdolliset asiat

a) SOVA

SOVA on tarkoitus käynnistää samanaikaisesti MISU:n toimenpiteiden kehittämisen kanssa. SOVA:sta on avoin kilpailutus, ja haku umpeutuu huhtikuun lopussa. Sen jälkeen suoritetaan arviointi ja päätös toteuttajasta valmistuu toukokuussa.

b) Rajaukset

Todettiin, että aihetta käsitellään tarkemmin seuraavassa kokouksessa. Alustava materiaali löytyy jo työryhmän työtilasta tutustuttavaksi.

c) Seuraava kokous

Työryhmän seuraava kokous on tiistaina 8.6. klo 8.30-11.30.

6. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.23.